

SATURS

Saīsinājumi	7
Lūgšana par mūsu dzīvi ķermenī	9
1 Ķermenim ir būtiska nozīme	13
2 Radītais ķermenis	33
3 Atgūtais ķermenis	71
4 Garīgais ķermenis	115
5 Seksuālais ķermenis	155
6 Ķermenis laulībā	189
7 Dzīvais ķermenis	223

SAĪSINĀJUMI

VG	<i>Vienprātības grāmata</i> . Rīga: Luterisma mantojuma fonds, 2012.
LW	<i>Luther's Works [American Edition]</i> . 82 vols. projected. St. Louis: Concordia; Philadelphia: Fortress Press, 1955–1986, 2009 –.
WA	<i>D. Martin Luthers Werke, Kritische Gesamtausgabe: [Shriften]</i> . 73 vols. Weimar: Hermann Böhlaus Nachfolger, 1883–2009.

Ja nav norādīts citādi, tad Svēto Rakstu citāti latviešu valodā ir no 1965. gada Bībeles izdevuma revidētā teksta.

LŪGŠANA PAR MŪSU DZĪVI ĶERMENĪ

Lūgšana par cilvēka dzīvi ķermenī aicina jūs lasīt katru šīs grāmatas nodaļu kā dievbijības vingrinājumu. Šo lūgšanu var lietot arī studiju grupa: lūgšanas vadītājs lasa tekstu vienkāršajiem burtiem, savukārt grupa – tekstu treknajā drukā.

Tēva, Dēla un Svētā Gara Vārdā.
Āmen.

Psalmi

Kungs, atdari man manas lūpas,
lai mana mute teic Tavu slavu!

Ps 51:17

Tu radīji manas īkstis,
Tu mani veidoji un piešķīri man ķermeni manas mātes miesās.
Es Tev pateicos, ka es esmu tik brīnišķī radīts,
Brīnišķī ir Tavi darbi ..

Ps 139:13–14

Tavas rokas mani radīja un veidoja,
Dod man gudrību, ka es mācos Tavus baušļus!
Kas Tevi bīstas, tie redzēs mani un priecāsies,
Jo es paļaujos uz Tavu vārdu.

Ps 119:73–74

Tiešām, taisni ir Tā Kunga vārdi,
Un visi Viņa darbi ir pilni uzticības.
Viņš mīl taisnību un tiesu,
Zeme ir pilna Viņa žēlastības.
Ar Tā Kunga vārdu ir radītas debesis,
Un viss debesu spēks ir radīts ar Viņa mutes elpu.
Lai To Kungu bīstas visa pasaule,
Viņa priekšā lai dreb visi zemes iedzīvotāji!
Jo Viņš runāja, un tā notika,
Viņš pavēlēja, un viss radās.
Tava žēlastība, Kungs, lai paliek ar mums,
Jo mēs ceram uz Tevi!

Ps 33:4–6, 8–9, 22

Ticības apliecība

Dievs ir radījis mūs par Savu tautu caur kristību uz Jēzu Kristu. Kopīgi dzīvodami uzticībā un cerībā, mēs apliecinām savu ticību:

Es ticu uz Dievu Tēvu,
 Visuvaldītāju, debess un zemes Radītāju;
un uz Jēzu Kristu, Dieva vienpiedzimušo Dēlu, mūsu Kungu, kas
 ieņemts no Svētā Gara,
 piedzimis no Jaunavas Marijas,
 cietis zem Poncija Pilāta,
 krustā sists, nomiris, aprakts,
 nokāpis ellē,
 trešajā dienā augšāmcēlies no mirušiem,
 uzkāpis debesis,
 sēdies pie Dieva, Visuvaldītāja Tēva labās rokas,
 no kurienes Viņš atnāks tiesāt dzīvos un mirušos.

Es ticu uz Svēto Garu,
vienu svētu kristīgu Baznīcu,
svēto sadraudzi,
grēku piedošanu,
miesas augšāmcelšanos
un mūžīgo dzīvošanu. Āmen.

Lūgšana

Kungs, piemini mūs Savā valstībā un māci mūs lūgt:

Mūsu Tēvs debesīs!

Svētīts lai top Tavs Vārds.

Lai nāk Tava valstība,

Tavs prāts lai notiek kā debesīs, tā arī virs zemes.

Mūsu dienišķo maizi dodi mums šodien.

Un piedodi mums mūsu parādus, kā arī mēs piedodam saviem parādniekiem.

Un neieved mūs kārdināšanā, bet atpestī mūs no ļauna.

Jo Tev pieder Valstība, spēks un gods mūžīgi. Āmen.

Mt 6:9–13

Visuvarēnais Dievs, mēs pateicamies Tev, ka Tu uzturi mūs un visas radības ar Savu dzīvību sniedzošo elpu un glāb mūs no nāves caur Jēzu, dzīvības Vārdu. Pasargi mūs no ļauna, lai varam Tev tīkamā veidā kalpot ar visu, ko ikdienā darām. Tavās rokās pavēlam paši sevi, savu miesu, dvēseli, visu, kas mums pieder, un visus, kas mums mīļi un tuvi; caur Jēzu Kristu, Tavu Dēlu, mūsu Kungu. Āmen.

Pamudinājums

Jūsu miesa ir Svētā Gara mājoklis, kas ir jūsos,
Ko jūs esat saņēmuši no Dieva ..
Jūs nepiederat sev pašiem. Jo jūs esat dārgi atpirkti.
Tad nu pagodiniet Dievu ar savu miesu!

1Kor 6:19

Svētība

Mūsu palīdzība stāv Tā Kunga Vārdā,
Kas radījis debesis un zemi.

Ps 124:8

Teici To Kungu, mana dvēsele,
Un viss, kas manī, Viņa svēto Vārdu.
Teici To Kungu, mana dvēsele,
Un neaizmirsti, ko Viņš tev labu darījis!

Ps 103:1–2

Kunga Jēzus Kristus žēlastība un Dieva Tēva mīlestība un Svētā Gara
sadraudzība lai ir ar jums visiem.
Āmen.

2Kor 13:14

1 | ĶERMENIM IR BŪTISKA NOZĪME

Indivīda vērtība nav viņa paša īpašums. Tomēr cilvēks ir spējīgs saņemt vērtību. Viņš to saņem no vienotības ar Kristu. Jautājums nav par to, ka cilvēkam ir jāatrod vieta dzīvajā templī [Kristū], kas savukārt attaisnotu viņam piemītošo vērtību un dotu iespēju izpausties viņa savdabībai. Vieta ir vienmēr bijusi. Cilvēks tai ir radīts. Cilvēks nekļūs pilnībā pats par sevi, kamēr tur nenokļūs. Tikai debesīs mēs kļūsim īsti, nemirstīgi un tiešām dievišķas personas, līdzīgi kā šobrīd mūsu miesām krāsu toņi kļūst saskatāmi vienīgi gaismā.

/K. S. Lūiss/¹

Nesen manu uzmanību piesaistīja saukļi uz divu jaunu sieviešu T krekliem. Pirmais sauklis bija šāds: “Mans ķermenis! Mana izvēle!” Otrs vēstīja: “Tavs ķermenis var būt Dieva nams, bet manējais ir izklaides parks.” Abi šie saukļi apkopo to, kā cilvēki mūsdienās visbiežāk attiecas pret savu miesu. Tā kā miesa pieder viņiem – tikai viņiem pašiem vien –, tad cilvēki ar savu miesu var darīt visu, kas tiem labpatīk. Tāpēc cilvēki lieto savu miesu izklaidei, tiecoties pēc fiziskām baudām un nepievēršot uzmanību ne Dievam, ne arī kādiem augstākiem mērķiem savā dzīvē.

Kā mums saprast savu ķermeni? Tas nav tikai teorētisks jautājums dīkām pārdomām vai kas tāds, ko filozofiem apspriest. Tas ir

1 Lewis, C. S. (1972). *Membership*. In: *The Weight of Glory and Other Addresses*. Grand Rapids: Eerdmans, 41.

gluži praktisks jautājums, kas nosaka to, kā mēs dzīvojam. Kaut gan reti aizdomājamies par savu ķermeni, tomēr mūsu domas par to un attieksme pret to neapzināti vada mūsu izvēles, kuras arī nosaka, kā mēs savu dzīvi vadām un kā rīkojamies katrā brīdī. Mūsu domas par ķermeni spēlē ievērojamu lomu šajās izvēlēs, jo ķermenis ir daļa no mūsu esamības. Kur vien ejam, mēs ejam ar ķermeni. Ko vien darām, to dara arī mūsu ķermenis.

Kamēr nekas slikts ar mani nenotiek, es parasti uzskatu savu ķermeni par ko tādu, kas man ir dots tāpat kā gaiss elpošanai. Lai arī mans ķermenis ir pastāvīgs ceļabiedrs, es reti kad aizdomājos par savu attieksmi pret to un par tā nozīmi. Kaut gan vajadzētu būt acīmredzamam, cik šis ķermenis ir svarīgs man pašam un cilvēkiem ap mani. Mans ķermenis piešķir man konkrēto vietu konkrētajā laikā kopā ar konkrētiem cilvēkiem – konkrētā sabiedrībā, ģimenē, laulībā un darba vietā. Es esmu piedzimis ar ķermeni un nomiršu tad, kad mans ķermenis vairs nespēs mani uzturēt. Manas dzīves kopējā aina attēlo mani kopā ar manu ķermeni – no bērnības līdz pusaudža gadiem, no laulības līdz bērnu radišanai un audzināšanai, no darba dzīves līdz pensijai, no vecuma līdz nāvei. Mans ķermenis arī iezīmē manu ikdienas ritmu – ar staigāšanu un gulēšanu, apģērbšanos un noģērbšanos, strādāšanu un atpūšanos, ēšanu un dzeršanu, iesaistīšanos seksuālajās attiecībās un atslābināšanos pēc tām. Mans ķermenis nosaka veidus, kā es mijiedarbojos ar citiem un citi ar mani. Es dzīvoju ar savu ķermeni un visu daru kopā ar to. Vienkāršā un acīmredzamā veidā mana dzīve ir dzīve ķermenī.

Tomēr es pats neesmu radījis savu ķermeni – tas tika man piešķirts un paliks manā rīcībā kā pamats manai dzīvei uz zemes. Kamēr dzīvoju, mans ķermenis nekad nav atšķirts no manis vai arī es no sava ķermeņa.

Mans ķermenis ir vienlīdz svarīgs arī manai kristieša dzīvei. Kā es dzīvoju savu zemes dzīvi cilvēku ģimenē, tāpat arī mana garīgā dzīve Dieva ģimenē ietver manu ķermeni no iesākuma līdz tās pēdējam mērķim debesīs. Mana dzīve Kristū ir balstīta fiziskā notikumā, manā Kristībā. Fiziskā ūdens mazgāšana kopā ar noteiktiem vārdiem

savienoja manu miesu ar augšāmceltā Kunga Jēzus miesu – tāpat kā laulības rituāls savienoja manu miesu kopā ar manas sievas miesu. Jēzus darbojas ar mani fiziski caur Savu runāto vārdu, ko es saklausu ar savām ausīm – sadzirdēto vārdu, kas mani atdzīvina Svētajā Garā un dara svētu. Jēzus arī sniedz man Sevi fiziski Svētajā Vakarēdienā. Tur es saņemu Viņa dzīvību dodošo miesu un asinis ar savu muti un visu savu ķermeni. Savā miesā un asinīs Kristus savieno mani fiziski un garīgi ar Sevi un ar visiem citiem kristiešiem. Viņš arī aicina un sagatavo mani kalpot Viņam ar visiem mana ķermeņa locekļiem. Paradoksālā veidā savu garīgo dzīvi, ko rada un uztur Svētais Gars, es vienmēr dzīvoju savā ķermenī. Garīgā dzīve neattālina mani no mana ķermeņa un nenotiek atrauti no tā. Gluži otrādi – tā ievēd mani tālāk un dziļāk ķermeņa dzīvē un pilnīgākā cilvēka iemiesojumā. Manas garīgās dzīves māja ir mans ķermenis, tāpat kā es dzīvoju šeit virs zemes.

Iepriekšminētajam ir maz jēgas, ja mēs neizprotam garīgo dzīvi Bībeles izpratnē. Cilvēka garīguma bibliskā izpratne radikāli atšķiras no populārajiem un parastī diezgan nekonkrētajiem viedokļiem. Vairums uzskata garīgumu par kaut ko pretēju fiziskajam un materiālajam. Tādējādi cilvēka gars parasti tiek identificēts ar apzinīgu prātu un tā domām, emocijām un sevis apzināšanos vai arī ar katras dzīvas būtnes nemateriālo dvēseli, bezmiesīgo garu. Tāds gars vislabāk var eksistēt un darboties atrautībā no ķermeņa.

Pretēji tam bibliskais viedoklis māca, ka garīgs ir tas, kas ir kopā ar Svēto Garu. Mans gars ir tas, kas veido mani par personu, nevis par lietu vai dzīvnieku – par dzīvu personu, ko dzīvu dara Svētais Gars, kas piešķir personīgu dzīvi katrai dvēselei un mūžīgo dzīvību katram Kristum ticīgajam. Svētais Gars mūs un mūsu darbus dara garīgus caur mūsu ticību Jēzum Kristum. Mārtiņš Luters par to saka: “Gars ir viss, ko mūsos paveic Svētais Gars.”²

Tā kā garīgo dzīvi īsteno Svētais Gars cilvēkos ar ķermeni, tad kristīgais garīgums ir iemiesota dievbijība. Mēs kā cilvēki neesam tikai gari – kā eņģeļi – vai arī tikai dzīvas miesas – kā dzīvnieki, bet esam

2 Luther, M. (1535). *Lectures on Galatians*. LW 26:217.

iemiesoti gari jeb, ja vēlaties, – garīgas miesas. Mums ne tikai pieder ķermenis – mēs esam ķermenis. Tomēr mūsu ķermenis nav viss, kas mēs esam kā cilvēki, bet gan ir tikai būtiska mūsu sastāvdaļa. Ķermenis ir svarīgs, jo tas ir radīts kā templis Svētajam Garam, nevis kā izklaides parks. Tāpat kā cilvēka prāts, arī cilvēka ķermenis ir iecerēts harmoniskai saskaņai ar Dievu un Viņa Svēto Garu. Ķermenis tika radīts mūžīgai dzīvei kopā ar Dievu – ne tikai laicīgai un pārejošai dzīvei šeit uz zemes. Katra cilvēka ķermenis ir iecerēts pilnībai mūžībā.

Augstais novērtējums

Daži garīgi tukši ļaudis pārvērtē savu ķermeņi. Tāpat kā Narciss sengrieķu mitoloģijā, tie apbrīno paši sevi. Viņu ķermenis kalpo pašslavinājumam. Novēršoties no pasaules un cilvēkiem, viņi nepamana neko citu kā vien sevi pašus. Tomēr to, ko viņi sevī ierauga, viņi pārprot ar to, kas viņi faktiski ir, – un identificē sevi ar savu izskatu. Par spīti augstajam pašnovērtējumam, viņi savu ķermeni novērtē par zemu, jo uzlūko to tikai kā objektu – kā lietu, kas atrauta no personas un tās attiecībām ar citiem. Patiesībā viņi savu ķermeni pielūdz kā elku.

Tomēr rodas iesaids, ka daudzi cilvēki nepietiekami augstu novērtē savu ķermeni. Viņi nereti savu ķermeni nicina un pat ienīst. Jūsmodami par ideālajiem ķermeņiem dažādos modes skaistuma etalonus, tie neapzinās un neatzīst to, cik viņi paši ir apbrīnojami un neatkārtojami skaisti. Šķietamu īpatnību un iedomātu nepilnību dēļ viņi noniecina savu ķermeni. Šie ļaudis nepamana to, ka viņu ķermeņa vērtība ir ne tikai pilnīgā fiziskā izkārtojumā, bet jo vairāk visu tās daļu pilnīgā lietojumā. Katra cilvēka ķermenis ir kā Stradivāri izgatavota vijole, kas vizuāli nav skaistāka par jebkuru citu mūzikas instrumentu. Par to, kam tā ir radīta, tā kļūst tikai tad, kad mūzikas virtuozs to lieto tāda skaņdarba atskaņošanai, kas atklāj šī unikālā mūzikas instrumenta vislabākās īpašības. Tāpat tas notiek ar mūsu ķermeni. Mums vajadzētu to vērtēt ļoti augstu – cilvēku ķermeņa

apbrīnojamās uzbūves un pārsteidzošā potenciāla dēļ, kas var īstenoties ķermeņa pareizā lietojumā, ar to kalpojot citiem un godājot Dievu.

Diemžēl mūsu sabiedrība kopumā nezina, ko ar cilvēka ķermeni iesākt. Pastāv plašas domstarpības par to, kas tas ir, kam tas paredzēts un kā pret to attiekties. Tas nav nekas jauns un iepriekš nebijis. Cilvēka ķermenis arvien ir bijis strīda priekšmets – visvairāk mūsdienu Rietumu sabiedrībā, kur vairums visskaudrāko sociālo, morālo un reliģisko konfliktu notiek saistībā ar ķermeni. Tikai iedomājieties par visām tām domstarpībām, kas plosās sabiedrībā sakarā ar bioloģisko seksualitāti un sociālo dzimumu (*gender*), laulību un šķiršanos, viendzimuma seksuālajiem aktiem un viendzimuma partnerattiecību reģistrāciju, mākslīgo apaugļošanu un gēnu inženieriju, kosmētiskajām operācijām un bioloģiskā dzimuma ķirurģisku izmaiņšanu, pornogrāfiju un citu cilvēku kailuma vai dzimumakta vērošanu (*voyeurism*), seksuālo izmantošanu un prostitūciju, abortiem un eitanāziju, pārēšanos un slimīgu badošanos.

Nav grūti pamanīt arī atšķirīgos viedokļus kristīgajās konfesijās par radišanu un evolūciju, Dieva Dēla fizisku piedzimšanu miesā un fizisku augšāmcelšanos no mirušajiem, Baznīcas mācītāja amatu un tādu fizisku objektu kā ūdens, maizes un vīna lietošanu dievkalpošanā par Svētā Gara līdzekļiem, mirušo cilvēku ķermeņu augšāmcelšanos un piedalīšanos mūžīgajā dzīvē kopā ar trīsvienīgo Dievu. Visiem iepriekšminētajiem konfliktiem saknes ir meklējamas neizpratnē par cilvēka miesu.

Populārā kultūra atklāj to, ka sabiedrībai ir divas pieejas cilvēku ķermenim. No vienas puses, sabiedrība ir kā apsēsta ar fizisko ķermeni un tā veselību. Tad šķiet, ka mūsu laime visnotaļ atkarīga no tā, ko mēs ēdam un kā jūtamies, cik labā fiziskā formā un cik seksuāli aktīvi esam, cik labi izskatāmies un ko spējam paveikt fiziski. Tā kā no šī viedokļa labas dzīves priekšnosacījums ir veselīgs, pievilcīgs ķermenis, tad ļaudis izvērtē sevi pašus un savu ķermeni salīdzinājumā ar tiem sabiedrībā pieņemtajiem ideālo ķermeņu attēliem, ko viņi var ieraudzīt uz ekrāna vai drukātā veidā. Tādā gadījumā manam ideālajam ķermenim jeb tai personai, par kādu es tiecos kļūt, ir jāatbilst

tādam ideālajam ķermenim. Tomēr ķermeņa ideāls vēl nekad nav ticis nemainīgi fiksēts – tas mainās līdzī modei. Vēl vairāk – skaistumkopšanas līdzekļi un fotogrāfiski triki vienmēr nodrošinās to, lai neviens nespētu šim mākslīgajam skaistuma ideālam pietiekami tuvojoties. Turklāt pat visjaukākais ķermenis novīst un iegūst rētas, saslimst un slikti jūtas, noveco un nomirst. Neviens ķermenis nav ideāls savā izskatā un veselībā, un neviens ķermenis nav labs diezgan – tas nekad pilnībā neatbilst tam, uz ko cilvēks tiecas. Cilvēka miesīgā pilnība ir tikai ilūzija un neīstenojams sapnis.

No otras puses, apsēstība ar savu ķermeni itin labi sadzīvo kopā ar nicinājumu pret to. Pētījumos atklāts, ka lielākā daļa cilvēku ir tik nelaimīgi sava ķermeņa dēļ, ka labprāt samainītu to pret labāku un pievilcīgāku. Tā kā viņi jūtas nelaimīgi, tad savu iekšējo neapmierinātību projicē uz savu ķermeni un cenšas tikt vaļā no tā nepilnībām caur miesas pašattīstīšanu ar diētām un fiziskiem treniņiem, skaistumkopšanu un apģērbu, kosmētiskām operācijām un izdaiļošanas ar juvelierizstrādājumiem un tetovējumiem. Kad šīs pūles tomēr nesniedz kāroto rezultātu, tad ļaudis ienīst savu ķermeni un kļūst nevērīgi pret to, it kā lai sodītu savu ķermeni par tā neveiksmēm.

Viļoties sevī, arvien lielāks skaits mūsu laikabiedru, kas jūtas kā ieslodzīti savā ķermenī, pūlas no tā izbēgt – domās atdalot savu personību no ķermeņa. Daļa no tiem, kas miesīgi cietuši, ignorē savas emocijas un uzsāk dzīvot prāta konstrukcijās. Citi mēģina sasniegt emocionālas ekstāzes stāvokli caur apreibināšanos, mūziku vai apsēstību ar dažāda satura garīgumu. Daļa visai mērķtiecīgi praktizē dziļus transcendentālas meditācijas stāvokļus, kas vērsti uz savas miesas dabisko robežu pārsniegšanu un pārdabiska, augstāka apziņas stāvokļa iegūšanu. Arī daudzi kristieši, sajūtoties neērti savā ķermenī, kristīgo ticību vienkāršo uz jaunu teoloģisko zināšanu iegūšanu vai arī uz apšaubāma subjektīva garīguma attīstīšanu sevī. Dīvainā kārtā pārlietu liela koncentrēšanās uz savu veselīgo miesu kā visas dzīves iesākumu un galu var radīt neveselīgu aizrautību ar bezķermeniska veida garīgumu.

Līdz ar to neviena no abām iepriekšminētajām pieejām cilvēka ķermeni nevērtē pietiekami augstu – abu vērtējums nav adekvāts.

Dzīvais ķermenis

Līdz šim brīdim es esmu diezgan mērķtiecīgi izvairījies skaidrot to, kā cilvēka miesa ir saistīta ar prātu un dvēseli, ar cilvēka sevis apzināšanos par personu – un nevis par lietu vai priekšmetu. Lai novērstu iespējamus pārpratumus, ir pienācis laiks to skaidrot. Cilvēka prāta saistība ar miesu bija centrālais jautājums klasiskajā grieķu filozofijā. Tas ir ļoti aktuāls jautājums arī tagad – daudzus gadsimtus vēlāk. Līdzīgi antikajiem grieķu filozofiem, arī daudzi mūsdienu kristieši cilvēka prātu vienkāršoti saprot kā cilvēka domāšanas spējas un identificē tās ar cilvēka dvēseli. Tāds duālistisks skatījums uz personu atdala prātu ar tā domām un spriedumiem no miesas ar tās sajūtām, kaislībām un vēlmēm. Kaut gan mūsdienu zinātne ir atklājusi to, ka prāts nevar eksistēt atsevišķi no miesas, tomēr populārs ir viedoklis, ka cilvēka prāts tiek identificēts kā personas garīgā daļa un kā atsevišķs veselums jeb kopums, kas nošķirts no cilvēka ķermeņa. Tādēļ daudzi domā, ka cilvēku embriji un mentāli jeb psihiski slimi cilvēki nav jāuzskata par personām, jo tie neuztver īstenību pilnā mērā un neapzinās paši sevi.

Tomēr tas nav veids, kā Svētie Raksti attiecas pret cilvēka ķermeni. Varētu sacīt, ka Bībelē runāts par prātu ķermeni un saprātīgu ķermeni. Ebreju Bībelē jeb Vecajā Derībā nav terminu, kas precīzi atbilstu šauriem ķermeņa un prāta jēdzieniem angļu valodā. Vecajā Derībā līdzīgi Jaunajai Derībai par personas miesu runāts vispārīgākā veidā. Lai gan Jaunajā Derībā dažreiz lietots grieķu termins, kas apzīmē ķermeni tehniskā nozīmē (kā cilvēka ķermeni), šis vārds bieži tiek izprasts arī kā miesa ne tikai cilvēka fiziskā ķermeņa nozīmē (Gal 2:20), bet arī kā cilvēka grēcīgā daba jeb sirdsprāts, kas pretojas Dieva Garam (Rm 8:5–7).

Jaunajā Derībā dažos gadījumos lietots grieķu valodas vārds *nous*, kura nozīme ir tuva tam, ko mēs tagad saucam par prātu (piemēram,

runājot par prāta atjaunošanu Rm 12:2). Grieķi to uzskatīja par orgānu, kas nepieciešams esamības fiziskai, mentālai, morālai un garīgai uztverei. Savukārt Vecajā Derībā nav termina, lai apzīmētu prātu tajā nozīmē, kā mēs to mūsdienās saprotam. Mēs prātu lokalizējam cilvēka smadzenēs, taču ebreju Bībelē par ķermeņa centrālo orgānu ir uzskatīta sirds, kur mājā prāts.³ Tādējādi sirds tiek uzskatīta par orgānu īstenības uztverei un sapratnei, domām un emocijām, pārdomām un meditatīvām apcerēm, atmiņai un priekam, iztēlei un aprēķiniem, izgudrojumiem un rīcībai, vēlmēm un gribai. Fiziskās sirds kā prātu apzīmējoša termina simboliska lietošana sniedz mums unitāru, sintētisku skatījumu uz visu cilvēka personu. No šī redzespunkta cilvēka miesa ar visiem tās orgāniem ir ne tikai iesaistīta īstenības uztverē un cilvēka rīcībā, bet arī visās cilvēka mentālajās un emocionālajās darbībās.

Kad domājam, mēs runājam paši ar sevi, savukārt, kad runājam, tad mēs skaļi domājam kopā ar apkārtējiem, lai darītu viņiem zināmas savas domas. Mums ir saprātīgs ķermenis, kas fiziski un mentāli mijiedarbojas ar pasauli ap sevi – īstenību aptverošs ķermenis, kam ir acis redzēšanai, ausis dzirdēšanai un sirds, lai saprastu to, kas notiek (5Moz 29:4; Jes 6:9–10). Piemēram, kad kāds ar mani sarunājas, tad manas smadzenes iztulko man to, ko manas ausis saklausa. Ja tā smadzeņu daļa, kas mijiedarbojas ar dzirdēšanu, ir bojāta, tad es vairs nevaru izprast skaņas, ko manas ausis uztver, kaut gan manu ausu bungādiņas nav bojātas.

Līdzīgi kā cilvēka prāts Svētajos Rakstos ir sasaistīts ar personas sirdi, tāpat arī cilvēka dvēsele ir saistīta ar kaklu un elpošanu. Tādējādi “dvēsele” ir vārds ebreju valodā (*nephesh*) un grieķu valodā (*psyche*), kas apzīmē cilvēkus, dzīvniekus un ikkatru dzīvu būtni, kas dzīvo tik ilgi, kamēr vien turpina elpot. Katra dvēsele mirst tad, kad beidz elpot un tās sirds apstājas. Viņu dvēsele ir viņu dzīves dvesma. Termins “dvēsele” Bībelē vienlaikus apzīmē arī cilvēka dzīvību (Mk 8:35–36). Cilvēka dvēsele ir dzīva persona. Cilvēkiem ne tikai ir dvēseles – cilvēki paši ir dvēseles.

³ Latviešu valodā ir attiecīgs vārds – sirdsprāts (teol. red. piez.).

Šāds savulaik vispārpieņemts domāšanas veids ir no Vecās Derības pārņemts uz Jauno Derību. Tur mēs redzam tādu pašu holistisko antropoloģiju – to pašu skatījumu uz cilvēku kā vienotu veselumu. Šī pieeja visai plašā diapazonā lieto lielu skaitu savstarpēji neizslēdzošu terminu, lai dažādos aspektos raksturotu cilvēku dzīvi no atšķirīgiem redzespunktiem. Tādējādi, kad Jēzus māca Savus mācekļus par fiziskās dzīves vajadzībām šeit uz zemes Mateja evaņģēlijā 6:25, Viņš uz tiem runā no diviem savstarpēji papildinošiem redzespunktiem – gan kā uz personām ar dzīvu dvēseli, gan arī kā uz personām ar dzīvu miesu. Savukārt tad, kad Kristus Mateja evaņģēlijā 10:28–29 māca Savus mācekļus par nāvi, Viņš uzsver dvēseles atšķirību no miesas. Līdzīgā veidā apustulis Pāvils cilvēka sirdi identificē ar prāta domām (Fil 4:7) un prāta domas ar sirdsapziņu (Tit 1:15) kā savstarpēji papildinošus personas aspektus. Rakstot par draudzes garīgo dievkalpošanu Vēstulē romiešiem 12:1–2, viņš runā atsevišķi par savas dzīvās miesas svētu novēlēšanu Dievam un par sava prāta atjaunošanu. Pāvils izšķir starp kristiešu garu, dvēseli un miesu, kad sniedz viņiem svētību pilnīgai svēttapšanai uz Kristus atnākšanu 1. vēstulē tesaloniķiešiem 5:23.

Skatījums uz cilvēku kā vienotu personu tās veselumā, vēl papildināts ar terminiem, kas apzīmē dažādus cilvēka aspektus – “dvēsele”, “miesa” un “ķermenis” –, neizbēgami izraisa grūtības precīzi noteikt, par ko tad īsti mēs runājam, kad izsakāmies par ķermeni attiecībā uz personu un tās dzīvi. Vēstulē kolosiešiem 1:22 apzīmējums “cilvēciskā miesa” raksturo Jēzus fizisko ķermeni, bet 2:11 šie paši grieķu vārdi attiecas uz visu Ādama pēcnācēju grēcīgo dabu. Līdzīgā veidā 2:18 miesas prāts apzīmē nevis prātu fiziskā izpratnē, bet gan cilvēka grēcīgo mentalitāti, kas ir Dievam naidīga un rūpējas tikai par savu garīgo pilnveidošanos.

Cilvēciskajām būtņēm viņu ķermenis vai prāts nepieder kā viņu īpašums – cilvēki paši ir gan ķermenis, gan arī prāts. Cilvēkus nevar reducēt, vienkāršojot tikai uz prātu vai tikai miesu, jo katra persona ir gan miesa, gan prāts kopā. Cilvēks vienmēr ir daudz kas vairāk par ķermeni, kas sevi apzinās, vai prātu, kurš ir ķermenī. Cilvēka

personiskā daba un identitāte, viņa dvēsele ir daudz kas vairāk par ķermeni un prātu. Tie, kas cieš no Alcheimera slimības vai guļ komā, joprojām ir personas, kaut arī ir zaudējuši savas fiziskās un mentālās spējas. Kas ir vēl nozīmīgāk – kaut gan mēs dzīves laikā maināmies gan fiziski, gan arī mentāli, katrs no mums joprojām paliek tā pati persona. Šīs izmaiņas tikai nostiprina un apliecina mūsu pastāvīgo un nemainīgo mums piemītošo identitāti.

Kaut gan mūsu dzīves laikā mēs visi pieredzam sevi kā vienu un to pašu personu, tomēr mūsu apzinātā dzīve, esība un dvēsele paliek mistērija jeb liels noslēpums. Mēs neizgudrojam paši sevi un neradām, neuzbūvējam to, kas esam. Mūsu esība un identitāte mums tiek piešķirta kopā ar mūsu ķermeni, lai mēs apzinātos sevi kā atšķirīgus no citiem ķermeņiem. Arī mūsu prāts mums ir dots, lai mēs pašapzinātos sevi kā personas, kas aktīvi ietekmē savu individuālo dzīvesstāstu.

Mūsu personīgās identitātes mistērija saskaņā ar Jauno Derību ir izprotama trijos veidos. Pirmkārt, cilvēka ķermenis ir jāatdala no dvēseles. Mateja evaņģēlijā 10:28 Jēzus to atklāj šādi: “Un nebīstieties no tiem, kas miesu nokauj un dvēseli nevar nokaut; bet bīstieties vairāk no tā, kas miesu un dvēseli var nomaitāt ellē.” Iezīmējot atšķirību starp dvēseli un miesu, Viņš māca, ka, lai gan fiziskā miesa šeit, uz zemes, var tikt nogalināta, tomēr cilvēka dvēsele nav nonāvējama pat tad, ja nogalina šī cilvēka miesu. Dvēsele turpina dzīvot pēc miesas nāves (Ebr 10:39; 1Pēt 1:9; 3:18; Atkl 6:9; 20:4). Tikai Dievs kā cilvēku Radītājs un Tiesnesis var likt gan miesai, gan arī dvēselei iet bojā ellē. Jēzus apstiprina to, ka mirušie ir joprojām dzīvi Dieva priekšā (Lk 20:38). Tādējādi mana dzīvā dvēsele ir tā, kas piešķir dzīvību manai miesai un manam prātam.

Otrkārt, cilvēka dvēsele ir sasaistīta ar cilvēka garu un tomēr paliek atšķirīga no tā (Ebr 4:12). Dvēsele ir cilvēka iekšējā būtība, kas pati sevi apzinās – atšķirībā no fiziskās miesas (2Kor 7:1; Kol 2:5) jeb ķermeņa kā cilvēka ārējās būtības (1Kor 5:3–5; 7:34). Dieva Gars ir radijis un uztur fiziski dzīvu katru kristieti. Dieva Gars arī pārrada no jauna cilvēka garu un atjauno to dzīvei ar Dievu mūžībā. Cilvēka dzīvais gars ir piederīgs garu pasaulei kopā ar agrāk mirušo gariem, eņģeļiem un

dēmoni, Svēto Garu un Dievu – visu garu Tēvu (Ebr 12:9). Cilvēkam nomirstot, viņa gars atgriežas pie sava Radītāja (Māc 12:7; Lk 23:46; Apd 7:59; salīdz. Lk 8:55). Vēstulē ebrejiem 12:23 mirušie svētie, kas uzņemti debesu draudzē, raksturoti kā taisno, kas darīti pilnīgi, gari. Tādējādi Dieva Gars dara dzīvu manu garu ar laicīgu un mūžīgu dzīvību, lai es varu būt dzīvs gan fiziski, gan arī mentāli – manās domās.

Treškārt, mūsu personas identitāte ir fiksēta, nemainīga. Lūkas evaņģēlijā 10:20 Jēzus māca, ka mācekļu vārdi ir ierakstīti debesīs (sk. arī Flp 4:3; Ebr 12:23; Atkl 3:5; 21:27). Mēs paši nedodam sev vārdu. Mūsu vecāki piešķir mums mūsu identitāti, nosaucot mūs konkrētos personvārdos. Mūsu personu vārdi piešķir mums identitāti. Es esmu Džons. Ja man atņemtu manu vārdu, tad es zaudētu savu identitāti. Ja es nomainu savu vārdu, tad izmainu savu identitāti. Man ir vārds, lai Dievs varētu saukt mani manā vārdā, darīt Sevi pazīstamu personiski tieši man un mijiedarboties ar mani personiski (Jes 43:1). Manā Kristībā Dievs ne tikai piešķir manu kristieša vārdu, bet arī ierakstīja to debesīs pie tiem, kas ir Viņa tauta. Tādā veidā Dievs uzņēma mani Savā ģimenē un piešķir man Savas debesu valstības pilsonību. Tik ilgi, kamēr vien mans vārds nav Dieva izdzēsts no dzīvības grāmatas, tikmēr es kā dzīva persona turpinu būt mūžīgās dzīvības mantinieks (Flp 4:3; Atkl 3:5; 21:27). Dievs vienmēr pazīst mani pēc mana vārda – kā to pašu personu laikā un mūžībā – neatkarīgi no tā, cik lielā mērā es varu izmainīties savas zemes dzīves laikā.

Brīnišķīgi radīti

Pasaulē ir daudz dzīvu brīnumu – tie ir it kā ikdienišķi radījumi, bet katrs ir ārkārtīgi ekstraordinārs. Šie brīnumi sniedzas no atsevišķas šūnas līdz pat vissarežģītākajam cilvēka ķermenim. No jebkura skatpunkta raugoties, ikviena iemiesota persona ir vispārsteidzošākais brīnums uz zemes, ko vien varam ieraudzīt. Mūsu cilvēciskās miesas, sasaistītas kopā ar milzīgu dzīvības tīklu uz zemes un ar dzīvā Dieva dzīvību, ir patiešām apbrīnojami un brīnišķīgi radītas (Ps 139:14).

Jo vairāk izpētām cilvēka ķermeni un jo vairāk uzzinām par to, jo spēcīgāk apzināties to, cik maz mēs spējam izprast savas miesas sarežģītību. Mūsu skatījums uz sevi ir fragmentēts, nepilnīgs un it kā vienā dimensijā – visbiežāk kā atspulgs tam, ko citi mūsos ierauga un kā par mums izsakās. Mēs nekad neredzam paši sevi pilnā mērā – gan lūkojoties uz sevi spogulī, gan arī pārdomājot to, kas ar mums notiek. Mēs spējam tikai saskatīt mūsu fiziskās dzīves atsevišķus elementus un fragmentus, mirkļus un epizodes – drīzāk kā momentuzņēmumus no dažādiem mūsu dzīves brīžiem, nevis kā pilnu un nepārtrauktu videofilmu no visiem skatpunktiem par visu mūsu dzīvi miesā uz zemes.

Ir tikai viens, kas redz mūs pilnībā katrā dzīves mirklī un visā mūsu esamībā kopā. Viņš redz mūs fiziski un mentāli, personiski un garīgi. Tikai dzīvajam Dievam – mūsu iemiesotās dzīves autoram un režisoram – ir pilnīgs un visaptverošs skatījums uz mums. Mums to pavēsta 139. psalms. Dievs ir vienīgais, kas pazīst manas sirds noslēpumus (1Kēn 8:39; Ps 44:22; Apd 1:24; 15:8). Viņš zina un saprot to, kā es jūtos un ko domāju; Viņš zina, kas es esmu un kāpēc rīkojos tā vai citādi. Dievam “ir zināmi visi mani ceļi” (Ps 139:3). Kaut gan es Dievu fiziski redzēt nevaru, tomēr Viņš mani redz visu jebkurā manā situācijā (Ps 139:1–12). Šī psalma ķēnišķīgais autors ne tikai slavē Dievu par apbrīnojamo radīšanu, bet vēl jo vairāk – par Dieva apbrīnojamo viņa uzlūkošanu (Ps 139:13–18). Dāvids visu savu dzīvi no savas ieņemšanas brīža attēlo kā savu pamošanos no dziļa miega, lai iepazītu Dieva klātbūtni:

“Jo Tu radīji manas īkstis,

Tu mani veidoji un piešķīri man ķermeni manas mātes miesās.

Es Tev pateicos, ka es esmu tik brīnišķī radīts,

brīnišķī ir Tavi darbi,

mana dvēsele to labi zina.

Manas būtnes veidojums Tev nebija apslēpts, kad es slepenībā

tapu radīts,

zemes dziļumos veidots.

Tavas acis mani redzēja kā bezmiesas iedīgli,
 un Tavā grāmatā bija rakstītas visas manas dienas, jau noteiktas,
 kad to vēl nebija it nevienas.
 Cik dārgas man ir Tavas domas, ak, Dievs,
 un cik liels ir to daudzums!
 Ja tās gribētu saskaitīt, tad to būtu vairāk nekā smiltis.
 Kad es uzmostos, es esmu vēl arvienu pie Tevis.”

Dieva acis redz to, kas ir apslēpts cilvēku skatieniem. Viņš redz katra cilvēka ķermenī no tā ieņemšanas līdz kapu kopiņai. Dieva domas, nodomi un plāni 139. psalma autoram ir dārgi, jo tie aptver visu viņa fizisko un mentālo dzīvi. Dievs nenodiktē cilvēkam priekšā un arī neieprogrammē cilvēka dzīves scenāriju bez mazākajām improvizācijas iespējām. Viņš seko līdz galvenajām sižeta līnijām un mērķiem kā prasmīgs režisors, kas, darbojoties kopā ar aktieriem, pārrauga mūsu dzīves uzvedumu visā tā kopumā.

Tomēr, pretstatā vairumam režisoru, Dievs vienlaikus ir arī galvenais aktieris šajā spēlē un pieļauj improvizācijas iespējas. Viņš slēptā veidā mijiedarbojas ar visiem tiem dramatiskajiem tēliem, ko Viņš pats ir radījis kā mūsu dzīves lielais scenārists. Būdam ļoti radošs autors un arī visai aktīvs režisors, Dievs redz un izprot mūs pilnā mērā – visās mūsu eksistences dimensijās. Pārsteidzoši ir tas, ka, runādams uz mums Rakstos, Viņš dalās ar ikvienu no mums tajā, kā Viņš mūs ierauga, kā arī Savā plānā atļaut mums redzēt Sevi. Dieva domas mums ir dārgas, jo Viņš grib mūs visus ņemt Sev līdzī mūžības ceļā no zemes uz debesīm (Ps 139:17, 24). Tas, kā mēs kā kristieši sevi redzam, ir atvasināts no tā, kā Dievs mūs redz. Viņš grib, lai mūsu redzējums par sevi ir saskaņā ar Viņa dievišķo redzējumu par mums. Mūsu redzes kristīga revīzija un izmaiņas var nākt tikai no Dieva un caur Viņu.

Mūsu ķermenim ir daudz lielāka nozīme, nekā mēs parasti to iztēlojamies. Ķermenis mūs lokalizē laikā un vietā šeit uz zemes. Mēs dzīvojam ķermenī un ar ķermeni. Ar ķermeņa starpniecību mēs mijiedarbojamies ar pasauli apkārt mums, ar cilvēkiem ap mums un ar

dzīvo Dievu, kas mūs uztur fiziski dzīvus mūsu miesā. Ķermenim ir liela nozīme, par spīti tam, ka tas ir ievainojams un gūst bojājumus. Turklāt ar sava ķermeņa starpniecību mēs sacelāmies pret savu Radītāju un slikti izturamies pret citiem radījumiem ap mums. Un ķermenim reiz pienāk beigas, jo tas ir nolemts nāvei. Tomēr mūsu ķermenim ir ļoti liela nozīme – jo īpaši tāpēc, ka tas ir tik svarīgs Dievam. Mēs varam droši sacīt, ka Dievs ir pasaules augstākais filantrops, jo Viņš mīl pilnīgi visus cilvēkus (Tit 3:4).

Svētie Raksti mums atklāj, cik daudz cilvēka ķermenis nozīmē Dievam un kāpēc. Tie mums attēlo divus veidus dzīvei ķermenī uz zemes – no 1. Mozus grāmatas iesākuma līdz Atklāsmes grāmatas beigām. No vienas puses, Raksti mums rāda, cik augstu Dievs vērtē cilvēka ķermeni – to, kuru Viņš rada Savā līdzībā, atraisa no grēka un nāves caur Sava Dēla piedzimšanu miesā un arī caur Svēto Garu svētdara dzīvei kopā ar Viņu. No otras puses, Raksti mums atklāj arī to, cik ļoti cilvēka ķermenis ir sabojāts caur cilvēces sacelšanos pret Dievu, cik sliktiem nolūkiem tas tiek lietots, lai samaitātu citus cilvēkus un pasauli ap sevi, cik traģiski tas atrodas zem savas miršanas un nāves lāsta. Tomēr būtu nepareizi vērtēt abus šos cilvēka ķermeņa attēlojumus Bībelē kā vienlīdzīgus. Atpestītā ķermeņa mūžīgās godības mirdzošā glezna Svētajos Rakstos ir daudz spožāka par nolādētās grēcīgās miesas sirdsprāta nožēlojamā stāvokļa pašu drūmāko attēlojumu. Tāpēc apustulis Pāvils (2Kor 4:17) raksta, ka mūsu miesas pārejošās bēdas un nelaimes sagatavo mums ne ar ko nesalīdzināmu mūžīgo godību.

Teofāniskais ķermenis⁴

Līdzīgi komponistam, kam ir svarīgs gan katrs mūzikas instruments orķestrī, gan arī prasmīgie muzikanti, kas tos spēlē, tāpat Dievs augstu vērtē mūsu ķermeni un mūs kā iemiesotas personas Savā plānā, ko Viņš grib īstenot caur mums katru gan individuāli, gan arī kopīgi. Katru no mums un visu cilvēci kopā Dievs radīja pats Savā

⁴ Miesa, kurā atklājas Dievs (tulk. piez.).

līdzībā. Tāpēc ķermeņa vērtība nav atkarīga no tā, cik augstu to novērtē cilvēks pats vai cik vērtīgs tas varētu būt pēc sava sociālā statusa jeb sabiedriskā noderīguma, un tā vērtība nav arī atkarīga no ienemamās vietas un funkcijām dabiskajā pasaulē. Vērtību cilvēka ķermenim piešķir dievišķais Radītājs. Trīsvienīgais Dievs to konstruēja līdzdalībai Viņa paša mūžīgajā dzīvē. Cilvēku ķermenis ir tā izveidots, lai Dievs varētu miesīgi sniegt pats Sevi un Savas dāvanas cilvēkiem uz zemes un darboties tajos. Līdz ar to cilvēki spēj rūpēties par citu cilvēku ķermeņiem un par apkārtējo pasauli, kas ir cilvēka dzīves dabiskā vide. Dieva nodoms cilvēka ķermenim ir tāds, lai Dievs varētu ķermenī atklāt pats Sevi citiem iemiesotiem cilvēkiem un sniegt cilvēkiem caur Savu ķermeni pieeju teofānijai – kļūstot cilvēkiem fiziski redzams kā Jēzus Kristus.

Cilvēku ķermenis tika izveidots tā, lai savienotu divas realitātes – Dieva neredzamo un mūžīgo būtību un Viņa radības redzamo, laicīgo būtību. Radīti Dieva līdzībā, visi cilvēku ķermeņi bija iecerēti svētumam, jo Dievs ir svēts. Tādējādi cilvēku ķermenis pieder ne tikai šai pārejošajai pasaulei, bet arī Dieva mūžībai. Tas ir izveidots tādā veidā, lai savā zemes dzīvē un uzvedībā redzami atspoguļotu trīsvienīgo Dievu, vienlaikus saglabājot katrs savas neatkarījamās īpatnības un unikālos aicinājumus. Katra persona ir radīta tādā veidā, lai savā ķermenī daļēji reprezentētu jeb pārstāvētu Dievu. Taču neviens no cilvēkiem nav spējīgs pilnībā pārstāvēt Dievu, izņemot Jēzu Kristu, kurš ir ne tikai cilvēks, radīts Dieva līdzībā, bet arī Dieva attēls – neredzamā Dieva redzamais attēls (2Kor 4:4; Kol 1:15).

Diemžēl savas sacelšanās pret Dievu dēļ cilvēki nespēj kalpot Viņam pietiekami un atbilstošā veidā. Cilvēki ir neaptverami tālu no Dieva godības (Rm 3:23). Līdzīgi istabām ar notraipītiem un ieplaisājušiem logiem, viņi laupa iespēju Dieva gaismai iespīdēt sevī un atstaroties tālāk caur sevi. Līdzīgi bojātam un nenoskaņotam mūzikas instrumentam, cilvēki nespēj atskaņot harmonisku dzīves melodiju. Viņi nav tas, par ko tiem bija jābūt pēc radīšanas kārtības, un vairs nespēj pareizi funkcionēt. Savu tiešo pieeju Dievam miesīgais cilvēks ir zaudējis, tāpēc dzīvo samaitātu dzīvi, palikdams nošķirtībā no Dieva.

Tomēr mūsu ķermenis var no jauna kļūt par to, kam tam jābūt, – caur Dieva Dēlu, kas piedzima cilvēka miesā, lai miesā izpirktu mūs svētai sadraudzībai ar Dievu Tēvu. Ticot Jēzum un esot vienotībā ar Viņu, mūsu ķermenis top līdzdalīgs Dieva svētumā, būdams Svētā Gara piepildīts. Mūsu ķermenis kļūst par Svētā Gara mājokli (1Kor 6:19). Kā templis, kurā mājo Dievs, ķermenis top līdzdalīgs Dieva apslēptajā godībā un to atklāj savos vārdos un darbos šajā pasaulē. Caur mūsu ķermeņa vienotību ar Jēzu Viņa miesā mēs tiekam piepildīti ar visu Dieva pilnību (Ef 3:19). Ar savu ķermeni mēs pagodinām Dievu un slavējam Viņu (1Kor 6:20).

Caur Kristu mēs no jauna kļūstam par to, kam mēs bijām iecerēti radišanā – Dieva pilnvarotie līdzstrādnieki un dzīvie darbarīki, caur kuriem Viņš Sevi atklāj un sniedz visiem cilvēkiem. Vienotībā ar Jēzu cilvēka ķermenis kļūst teofānisks – tas atklāj Dievu citiem cilvēkiem uz zemes. Kā Jēzus mācekļi un Viņa Gara mājokļi mēs savas zemes dzīves laikā ar savu ķermeni paužam Dieva Tēva žēlastību. Kā nevainojami un šķīsti, nepeļami Dieva bērni mēs esam darīti spējīgi mirdzēt kā spīdekļi tumšajā un negodīgajā pasaulē (Fil 2:15). Kādu gan vēl lielāku godu mums un mūsu ķermenim Dievs būtu varējis piešķirt?

Katra cilvēka ķermeņa vērtība nav tam iekšēji piemītoša īpašība – tā neizriet no ķermeņa paša. Cilvēka ķermenis savu vērtību iegūst no Dieva, bet pilnu vērtību un godību – no vienotības ar Kristu. Katra cilvēka ķermenis ir radīts, lai būtu daļa no Kristus miesas. Mēs katra kristieša ķermeni varam uzlūkot arī kā dzīvu akmeni, stingri iemūrētu kopā ar Kristu un uz Kristus pamata savā īstajā vietā Dieva svētajā namā (1Pēt 2:5–7). Katra cilvēka ķermenim ir sava īpašā vieta kopā ar Dievu. Tikai nonākot savā īstajā vietā, tas kļūst pilnā mērā saskatāms un kļūst par sevi pašu. Vienīgi tur mēs kļūstam par to, kam mums jābūt – līdzīgi tam, kā mūsu ķermenis kļūst redzams un iegūst savu krāsu vienīgi gaismā.

Ķermeņa slavinājums

Pirms dažiem gadiem plaši pazīstams kristīgs žurnālists uzstājās mācītāju konferencē Austrālijā. Uzrunas tēma bija – kā vislabāk iepazīstināt ar kristīgo mācību tos tradicionālās Rietumu kultūras un morāles postītājus, kas pret kristietību izjūt vienīgi nicinājumu, kā arī tos aktīvos Dieva vārda oponentus, kam ir ļoti garīgi viedokļi, kaut gan viņi nekad nav atvēruši Biblii un ir analfabēti teoloģijā. Viņš konstatēja, ka kristieši bieži vien ir tikai pastiprinājuši tādu subjektu naidu pret kristietību, publiski nosodīdami netikumību un lobēdami politiskus ar mērķi uzlikt kristīgo morāli par pienākumu pilnīgi visai sabiedrībai – aizliedzot abortus, eitanāziju, viendzimuma seksuālās attiecības un perversas laulības. Šāda pieeja ilgtermiņā ir izrādījusies neproduktīva un neefektīva, jo veicinājusi likumdošanu ar pretēju mērķi, proti, aizliegt šādu ierobežojumu noteikšanu. Turklāt kristiešu kritizējošā pieeja ir sniegusi iegānu populārajiem plašsaziņas līdzekļiem attēlot iepriekšminētos grēkus pozitīvā gaismā, savukārt kristiešus – kā dūsmīgus, drūmus un paštaisnus ļaudis, kas to vien grib kā tikai izjaukt citiem visas izpriecas un sabojāt garastāvokli.

Pretstatā iepriekšminētajai morālās cenzūras notiesājošajai attieksmei šis žurnālists aizstāvēja dzīvotspējīgāku pieeju, kas nebija ne naivi optimistiska, ne arī ciniski pesimistiska. Viņš atzīmēja to, ka kristīgā ticība un ētika vislabāk ir parādāma pozitīvā gaismā – atainojot pievilcīgi to, kas ir pareizs, labs un patiess. Šādā pieejā svarīgāki ir nevis pareizie vārdi un argumenti, bet gan pareizais piemērs – ar savu rīcību praktiski ilustrējot personisko teoloģisko izpratni par to, kāds skaistums un pievilcība ir fiziskajai dzīvei un Dieva radītajai pasaulei, laulībai un seksuālajām attiecībām starp vīru un sievu, seksuālajai šķīstībai jeb celibātam, kā arī savstarpējai uzticībai laulībā. Šādu skatījumu var atklāt gan vārdi un darbi, visa apkārtējā realitāte un tās attēlojums mākslā, gan kristiešu dzīve ticībā.

Man jāatzīst, ka es šī žurnālista viedoklim piekrītu. Vienmēr šķiet labāk iedegt sveci nekā taisnīgi un pilnīgi pamatoti nolaist tumsu. Negatīvais un bieži vien deformētais skatījums uz cilvēka ķermeni

būtu jāpārvar ar pozitīvu, rūpīgi sakārtotu skatījumu uz cilvēka miesas skaistumu – lai cik samaitāta tā dažkārt mēdz būt. Apmēram tā, kā apustulis Pāvils (Fil 4:8) raksta: “.. kas vien ir patiess, kas svēts, kas taisns, kas šķīsts, kas patīkams, kam laba slava, ja ir kāds tikums un ja ir kas cildināms, par to domājiet!” Tieši to arī es pats šajā grāmatā gribu darīt un uz to arī aicinu savus lasītājus.

Es esmu pārliecināts, ka tā ir pareiza kristiešu pieeja, kā domāt par savu cilvēka ķermeni. Pašlaik mēs tiekam konfrontēti ar tik neap-
tverami lielu fizisko, sociālo, morālo un garīgo kroplīgumu, ka šķiet vienkāršāk to visu izjust kā nekristīgu traucēkli un taisnīgi par to sadusmoties. Ja mēs kaut nedaudz aptveram to, kā cilvēku ķermenis mūsdienās tiek nelietīgi izmantots, tad mums daudz vieglāk būtu nostāties vienotā frontē ar cinīkiem, nevis ar Dieva eņģeļiem. Bet, ja ieklausāmies tajā, kas Dievam par to sakāms, tad mēs šo situāciju varam ieraudzīt tā, kā Dievs to redz – vienlaikus gan mūžības poten-
ciālajā godībā, gan arī tagadnes pretīgajā nožēlojamībā.

Tādēļ mans skatījums uz cilvēka miesu turpmākajās šīs grāmatas nodaļās pamatojas Dieva vārdos un izaug no tiem. Mans viedoklis nav pamatots manis paša novērojumos, bet gan Svētajos Rakstos, kas iz-
gaismo to, ko mēs nespējam ieraudzīt ar savām cilvēciskajām acīm, ja vien Svētais Gars nav uz brīdi darījis tās redzīgas. Es cenšos Dieva vārdus lietot nevis tāpēc, lai kritizētu cilvēka ķermeņa nepareizu iz-
mantošanu, bet gan tāpēc, lai sniegtu pozitīvu teoloģisku skatījumu uz to, kā Dievs cilvēka ķermeni rada, caur Jēzu izglābj no pelnītās bojāejas un atjauno ar Svēto Garu.

Mans skatpunkts

Šī grāmata ir iecerēta kā pastorālas un teoloģiskas pārdomas no luteriskās teoloģijas perspektīvas. Šīs grāmatas mērķis ir teoloģiski un antropoloģiski aplūkot cilvēka ķermeni Svēto Rakstu kontekstā, kā arī bagātināt mūsdienu ekumenisko diskusiju par šo tēmu ar visai maz pazīstamiem klasiskiem viedokļiem luteriskajā tradīcijā.

Šajās pārdomās par cilvēka ķermeni mani motivē divu veidu pārlicības. No vienas puses, es esmu pārliecināts, ka mūsu kritiķi nesadzirdēs kristiešu mācību par dzīva cilvēka ķermeņa dažādajiem aspektiem, ja vien mēs nepratīsim attēlot šīs dzīves skaistumu potenciāli mūžībā un jau šeit tagadnē. Protams, tāds krāšņums nav vienmēr acīmredzams pat gadījumā, ja tas uz mirkli pazib mūsu acu priekšā – jo parasti tas ir apslēpts cilvēciskajai redzei. Visskaidrāk un precīzāk šo apslēpto skaistumu var ieraudzīt Dieva vārdu gaismā.

No otras puses, esmu arī pārliecināts, ka pat vislabākie abstraktie argumenti un racionālie skaidrojumi nevar cilvēkos iepotēt dzīva ķermeņa skaistuma pilnīgu izpratni. Tikai Svētā Gara piepildīti Dieva vārdi var izgaismot mūsu tumšo izpratni un ārstēt garīgi un fiziski satriekto miesu, lai tā spētu būt saskaņā ar sevi, ar Dievu un ar citiem cilvēkiem. Tas ir process visas dzīves ilgumā, jo pilnā mērā savu ķermeni tā patiesajā gaismā ieraudzīs vienīgi tad, kad būsīm kļuvuši Dievam līdzīgi, jo redzēsīm Viņu tādu, kāds Viņš ir (1Jņ 3:2). Skatot Dievu, mēs arī redzēsīm sevi pašus pilnā mērā atspoguļotus Viņā.

Šī grāmata teoloģiski apskata cilvēka ķermeni kā Dieva radītu – lai mēs to varētu vērtēt tā, kā pats Dievs to vērtē, un attiekties pret to tā, kā Dievs no mums to sagaida. Ja vēlaties, varat visu šo grāmatu uzskatīt par teoloģisku slavas dziesmu jeb svinīgu rapsodiju ķermenim – cilvēka ķermeņa rakstveida cildinājumu, kas lasītāja iztēlē vēlas izraisīt ķermeņa dievišķā krāšņuma vīziju. Precīzākā nozīmē šī grāmata ir slavinājums trīsvienīgajam Dievam, kas, pirmkārt, rada cilvēku ķermeni, lai tas atspoguļotu Viņa dievišķo godību, otrkārt, izglābj šo ķermeni no mūžīgās nāves un iznīcības un, treškārt, dara to svētu.

Nākamajās trijās nodaļās cilvēka ķermenis tiks aplūkots no iepriekšminētajiem trīs aspektiem. Pēc šīm nodaļām nākamajās divās nodaļās no radišanas, pestīšanas un svētdarīšanas aspektiem tiks apskatīts cilvēka ķermeņa seksuālais raksturs. Tas nepieciešams tāpēc, ka mūsdienu sabiedrībā diskusija par seksualitātes izpratni ir nemitīgi klātesoša un ļoti pretrunīga tēma. Katra no pirmajām trim

nodaļām noslēgsies ar pastorālu apakšnodaļu par to, kā praktiski lietot šajā nodaļā ietvertu.

Katrs cilvēka ķermenis ir iecerēts mūžīgai godībai – neatkarīgi no tā, cik necils vai pat sakropļots tas var būt šajā zemes dzīvē. Godība parasti ir apslēpta cilvēku skatam. Tikai daļēji to saskata tie, kam ir acis redzēt. Tā ir daudz augstāka godība par visu to, ko acis redzējušas, ausis dzirdējušas un kas vēl nekad nav nācis neviena cilvēka domās (1Kor 2:9–10). Jau šobrīd Dievs redz mūsu katra ķermeni tādu, kāds tas būs mūžībā. Viņš lūkojas tālāk par ārēji redzamo un uzlūko mūsu katra apslēpto sirds cilvēku, kas Viņa acīs ir skaists un dārgs (1Pēt 3:4). Arī mēs esam aicināti redzēt cilvēkus tā, kā pats Dievs tos redz, un attiekties pret apkārtējiem tā, kā Dievs to dara. Mēs rīkosimies pareizi, ja par savu ķermeni rūpēsimies kā par tādu, kas novēlēts mūžīgajai godībai. Mums vajadzētu izturēties pret savu miesu labi un lietot to gudri, ja Dievs to tik augstu vērtē. Tā kā mūsu ķermenim ir tik liela nozīme, tad ne mazāka nozīme ir tam, ko mēs ar to darām. Katra cilvēka ķermenis ir patiešām būtiski svarīgs.

2 | RADĪTAIS ĶERMENIS

Katra persona kā cilvēciska būtne ir vienots veselums, nevis miesa bez gara vai gars bez miesas. .. Līdz ar to visi Dieva darbi, iesākot no pilnvaru piešķiršanas cilvēkam valdīt pār zemi un beidzot ar mirušo augšāmcelšanu un pasaules galu, attiecas uz visu cilvēka unitāro, vienoto personu .. Nevienš nelieto tikai atsevišķu fragmentu no sevis. Kad cilvēks domā, viņš domā ar visu ķermeni. Katra ķermeņa funkcija vienlaikus ir arī dvēseles un gara funkcija.

/A. F. K. Vilmārs/⁵

Mēs nespējam pietiekami apbrīnot sava ķermeņa sarežģītību, skaistumu un noslēpumus, ja neapzināmies to, ka esam to saņēmuši kā dāvanu. Mēs neesam sava ķermeņa radītāji – tas ir radīts priekš mums. Mūsu ķermenis mums ir piešķirts kopā ar tā galvenajiem raksturlielumiem. Tas ir dāvana – bet no kā un kādam nolūkam?

Mūsu ķermenis ir izgatavots no fiziskiem un bioloģiskiem materiāliem, kurus tam nodrošina apkārtējā dabiskā pasaule. No šī aspekta raugoties, mūsu ķermenis neatšķiras no dzīvnieku ķermeņiem, kas arī dzīvo uz zemes mums blakus. Tomēr mēs neiegūstam savu miesu no apkārtējās pasaules tiešā veidā. Mēs ķermeni mantojam no saviem vecākiem – tēva un mātes – kopā ar unikālām gēnu kombinācijām, kuras nosaka to, kas mēs esam un par ko varam kļūt. Savu miesu mēs saņemam no saviem senčiem.

⁵ Vilmar, A. F. C. (1874). *Dogmatik*. Gutersloh: Bertelsmann, 1:332–333. Autora tulkojums.